

Zoetermeerse (b)Ruis

Beleid beeldende kunst en boerenbedrog in een boterdorp

ATELIERS BAZTILLE

Deze notitie is geschreven vanuit het gedachtegoed van Ateliers BaZtille
De notitie dient als bezwaarschrift tegen het rapport van BMC van oktober 2016 en vooral tegen de manier
waarop het gemeentebestuur het beleid op het gebied van de beeldend kunst tot stand denkt te brengen.

Zoetermeerse (b)Ruis

Beleid beeldende kunst en boerenbedrog in een boterdorp

Inleiding

Deze nota betreft de reactie uit naam van het bestuur van Ateliers BaZtille op het rapport van het adviesbureau BMC van oktober 2016 m.b.t. de Integratie afweging beeldende-kunstportefeuille; Beoordeling toekomstplannen. Deze reactie op genoemd rapport is gericht aan de wethouder van cultuur en aan de Gemeenteraad. Zij bepalen en zijn verantwoordelijk voor het cultuurbeleid en de wijze waarop dit gestalte krijgt. Deze nota van Ateliers BaZtille kan aan de bestaande openbare stukken ter zake worden toegevoegd.

Het is vooraleer zeer spijtig in een jubileumjaar – BaZtille bestaat dit jaar 15 jaar - op deze manier een discussie te moeten voeren in het belang van de culturele ontwikkeling in de stad en de rol van onze organisatie daarin. “Op deze manier” slaat op de wijze en sfeer waarbinnen beleid in Zoetermeer vorm krijgt. Die kenmerken zich als een spel van schone schijn en list en bedrog jegens sommige spelers in het cultuurveld en dat willen we in onze nota aan de kaak stellen. De titel zal na lezing voor zich spreken. Literair gesproken is er sprake van een fraaie alliteratie. Minder fraai is de werkelijkheid die schuil gaat achter mooie woorden en de façade van het BMC-rapport.

De kern van de reactie van Ateliers BaZtille heeft betrekking op bovengenoemd rapport van BMC maar wij permitteren ons ook andere stukken aan te halen ten einde duidelijk te maken dat de zogenaamde adviezen en de gekozen koers door de wethouder (College B&W) ver tevoren vast stond. In de titel en subtitel is dit subtiel aangegeven. Er zit flink wat ruis op de vermeende plannen tot Zoetermeerse Bruis. Die ruis wordt duidelijk bij het lezen van het BMC-rapport en andere stukken op het terrein van het dossier Beeldende Kunst. Objectiviteit en onafhankelijkheid zijn ver te zoeken in dit dossier.

Ateliers BaZtille wil, zoals al 15 jaar het geval is, graag positief bijdragen aan cultuur in de stad maar van een gelijkwaardige participatie op dit gebied kan alleen sprake zijn als er een eerlijk, open en transparant beleid wordt gevoerd en de spelregels voor de veldspelers voor een ieder gelijk zijn.

De opdracht aan BMC

Wij vallen met de deur in huis aan de hand van een citaat uit de inleiding van het rapport van BMC:

"Door de voorzieningen TERRA en BaZtille en hun toekomstplannen te beoordelen, moet niet alleen duidelijk worden hoe de beide plannen aansluiten op het nieuwe cultuurbeleid en de ambities van de stad, maar ook welke keuzen gemaakt moeten worden gegeven de financiële beperkingen. Ons bureau is gevraagd bij dit afwegingstraject te ondersteunen".

Deze passage roept direct al vragen op. Wat is het nieuwe cultuurbeleid precies. Wat zijn de ambities van een stad. Wie is de stad. Men moet kennelijk plannen beoordelen die aansluiten op beleid dat er niet is. Er zijn slechts uitgangspunten (zie citaat hierna). En er zijn financiële beperkingen. Men gaat verder:

*"In de Memo Integrale afweging beeldende kunst portefeuille wordt vastgesteld dat de gemeente geen expliciet beeldend kunstbeleid kent. Wel worden een aantal uitgangspunten genoemd **die** het college voor het beleid beeldende kunst in Zoetermeer." (red. die moet wrschl. door zijn).*

Vervolgens worden er enkele uitgangspunten genoemd. Uit oogpunt van cultuurbeleid in een stad van deze omgeving zijn de uitgangspunten beschamend mager.

Dit ziet ook BMC:

*"Om de plannen van BaZtille en TERRA goed te kunnen beoordelen is het naar onze mening wenselijk om in aanvulling op de Toekomstagenda Cultuur te beschikken over een visie op dan wel het beleidskader voor het werkveld beeldende kunst en vormgeving. Hoewel de titel van de memo van 2 juni jl. aan de raad anders doet vermoeden ('Integrale afweging beeldende-kunstportefeuille'), stellen wij vast dat een beleidskader beeldende kunst als zodanig niet voorhanden is. Wij hebben daarom de opdracht aan ons bureau in overleg met de opdrachtgever **breed geïnterpreteerd** en in deze rapportage (een aanzet tot) een beleidskader beeldende kunst en vormgeving opgesteld, zodat de plannen van TERRA en BaZtille vanuit een integraal perspectief kunnen worden beoordeeld. Dit impliceert dat de besluitvorming niet alleen betrekking heeft op de voorliggende plannen, maar eerst en vooral ook op (de aanzet tot) een beleidskader beeldende kunst en vormgeving voor Zoetermeer".*

Het is interessant eens stil te staan bij deze passage uit het rapport. Deze koerswijziging is niet aan Ateliers BaZtille bekend gemaakt. Wij hebben "breed geïnterpreteerd" vetgedrukt omdat uit deze twee woorden gaande het rapport zal blijken dat BMC de opdracht vergaand weet op te rekken. Van adviserend en ondersteunend naar beleidsbepalend. De ontbrekende visie en beleid van de gemeente nopen BMC tot een aanzet geven daarvan en bouwstenen te leveren. Dat is geen ondersteuning maar beleidsontwikkeling. Geen 'verbetering van bestaand beleid' zoals op de BMC website staat maar op de stoel van de wethouder/beleidsambtenaar gaan zitten. Beleid maken. Dat gaat goed beschouwd erg ver temeer daar gevraagd is om ondersteunend advies (afweging beoordeling plannen Terra en BaZtille). In feite wordt het nu zo gearrangeerd dat voordat

die beoordeling wordt gegeven, het kader voor die beoordeling door de beoordelaar zelf gemaakt wordt. Denk daar eens over na. De mal zoals men weet is in hoge mate bepalend voor het afgietsel. Want zo besluit BMC:

“In hoofdstuk 4 gaan wij in op het aangereikte toetsingskader aan de hand waarvan beide plannen moeten worden beoordeeld, op basis waarvan wij constateren dat daarbij ook een visie op dan wel een beleidskader voor het werkveld beeldende kunst en vormgeving nodig is. Daartoe geven wij in hoofdstuk 5 een aanzet, in de vorm van bouwstenen voor beleid. Hoofdstuk 6 bevat vervolgens de feitelijke beoordeling van de plannen”.

Waar is wethouder Paalvast en de anderhalve FTE-ambtenaar nog in dit verhaal, vroegen wij ons af. Wie heeft welke rol, bevoegdheid, verantwoordelijkheid, enz. Er blijkt overleg met de gemeente als opdrachtgever te zijn geweest waar de wethouder en/of ambtenaar in kwestie akkoord zal zijn gegaan met de brede interpretatie van de opdracht door BMC.

Wat er is besproken laat te raden maar lezende het rapport groeit bij ons het vermoeden dat er geenszins sprake is van onafhankelijkheid van BMC van de opdrachtgever enerzijds en anderzijds de mate van objectiviteit richting veldspelers sterk betwijfeld mag worden.

Ateliers BaZtille mist een adequate verantwoording en onderbouwing. Het gaat immers om een belangrijke visie en beleid op het gebied van de BK in de toekomst en daar zijn mensen bij betrokken die al decennia bezig zijn met hart en ziel bij te dragen aan de cultuur in de stad en de beleving van beeldende kunst die past in een stad van ruim 120.000 inwoners. Dan willen wij als organisatie wel serieus genomen worden.

Het is niet alleen de verantwoording die ontbreekt in het rapport. Wij willen hierna aantonen dat onze indruk is dat er is gelobbyd, voorbesproken en voorgesorteerd. Wij willen bewijzen op tafel leggen van een kant en klaar scenario met maar één uitkomst. De koers lag al in hoge mate vast.

Slechts voor de vorm wordt gesproken over betrokkenheid en een zekere inspraak van betrokkenen.

Het is dan ook weer puur vorm van BMC om de loftrompet te steken over BaZtille in de finale van het BMC-rapport:

“Het plan van Ateliers BaZtille is ook aantrekkelijk, omdat het eigenzinnig is en daarmee bijdraagt aan een onderscheidend profiel voor kunst en cultuur in Zoetermeer.”

Maar dan ontvouwt zich het slot van een Shakespeareaans drama naar voorbeeld van Julius Caesar. De dolk in de rug. Met voorbedachten rade. De loftrompet speelt de Last Post.

“Ingeval de gemeente niet bereid is aanvullend budget beschikbaar te stellen om beide plannen te kunnen uitvoeren, adviseren wij om te kiezen voor een structuurverbetering van het beeldendekunstbestel en dus voor de verdere ontwikkeling van het TERRA-plan. Deze keuze betekent dat het BaZtilleterrein wordt gesloten dan wel voor een symbolisch bedrag in erfpacht wordt gegeven aan Ateliers BaZtille, waarbij de pachter alle kosten voor zijn rekening

neemt, ook die van groot onderhoud. Het budget dat daarmee vrijvalt (structureel € 72.000,—) kan worden aangewend als dekking voor het tekort op het TERRA-plan voor de Kwik-Fit-locatie”.

Het zal niemand verbazen en bevreemden dat Ateliers BaZtille hartelijk dankte voor de eer om met een aantal partijen het conceptadvies van BMC te mogen bespreken. Het is als het vragen om voor je executie je eigen grafkuil te graven.

De uitnodiging voor die bijeenkomst op 30 september 2016 en het symbolisch ten grave dragen van Ateliers BaZtille ging uit van BMC. Bizar. Ook hier is het roer in handen van een adviesbureau. De wethouder werd uiteraard uitgenodigd om zijn eigen beleid uitgelegd te krijgen. Zonder enige empathie naar een organisatie in zijn stad die met hart voor de cultuur 15 jaar al aan de weg timmert, liet hij dit gebeuren.

Het leek Ateliers BaZtille beter om schriftelijk bezwaar tegen de gang van zaken te maken.

De façade van schijn, list en bedrog

Ateliers BaZille verwijst naar twee brieven van 23 maart 2016 van het college/wethouder naar de Raad. De ene brief betreft Afdoening motie 1505-11 ‘Schuimend Vuil’ - Onderzoek herontwikkeling BaZille-terrein, de ander betreft Onderzoek Toekomstagenda Cultuur – structurele locatie voor Terra Art Projects in de Dorpsstraat.

Wij willen hier niet al te inhoudelijk op ingaan. Het gaat ons om de procedure en de wijze waarop plannen reeds bekookstofd zijn. Wij willen aantonen dat nog voor de zogenaamde adviesopdracht aan BMC de bouwtekeningen al klaarlagen. Grof nog maar wel met een duidelijke keus hoe ‘het gebouw’ er uit zou moeten gaan zien. Nu is er niets mis met visie maar die ontbrak nu juist. Dus moest die er komen en de plannen pasmaat worden gemaakt voor een organisatie die allerlei oplossingen zou bieden voor zaken waarmee de wethouder in de maag zat. Die organisatie heet Terra. Op deze stelling komen we naderhand nog terug. BMC kreeg daarom een zodanig vergaande opdracht dat de wethouder zich daarachter zou kunnen verschanssen, verschanssen achter een zogenaamd onafhankelijk advies.

Uit een van die genoemde brieven betreffende Terra citeren wij:

“Vervolgonderzoek

Vervolgens hebben enkele werksessies plaatsgevonden met het Terra-bestuur, vrijwilligers en deskundigen uit de Terra-organisatie en de gemeente. In de gezamenlijke sessies hebben vastgoedbedrijf en afdeling cultuur de verbouwplannen van Terra getoetst. De plannen blijken robuust: in culturele meerwaarde, haalbaarheid, degelijkheid en doelmatigheid valt er weinig op af te dingen. Wellicht zou het berekende bouwbudget met enkele procenten minder uit kunnen. Dit wordt bij eventuele verdere planvorming duidelijk”.

Terra wordt bejubeld en dat zou later in het rapport van BMC niet anders zijn. Het budget voor Terra is ontoereikend maar uiteindelijk zal er een verdubbeling ervan gevonden worden. Het college/wethouder geeft in maart van het jaar dus al klaarheid nog voordat er enig objectieve beoordeling plaats heeft gehad of kon vinden. Wat moest er nog worden geadviseerd beoordeeld en afgewogen door BMC?

In de andere brief over herontwikkeling BaZille is de toon eveneens gezet:

“Uitgangspunt voor dit onderzoek, zoals geformuleerd in het raadsbesluit over de Toekomstagenda Cultuur, was om binnen de bestaande middelen te komen tot een sluitende business case. Op dit moment is er geen directe dekking voorhanden voor de volledige realisatie van het plan voor BaZille Ateliers. Bij huurnormalisatie zou voor een deel dekking ontstaan. De vraag blijft of langdurig investeren in een tijdelijk pand verstandig is. In de Cultuuragenda zijn

meerdere dossiers volop in beweging. Het college zal een integrale afweging maken binnen de beeldende kunstportefeuille. Het college informeert de raad over deze afweging voor het voorjaarsdebat”.

Wat betreft de door de gemeente gehanteerde bedragen die BaZille de gemeente zou kosten blijkt een en ander niet te kloppen. Hier wordt op gewezen maar de gemeente houdt vast aan de bedragen in die brief. BMC gaat er in hun rapport wel op in.

Dan volgt er in juli 2016 nog brief van BMC aan de gemeente (opdrachtbevestiging).

”Overwegingen

In essentie heeft de opdracht betrekking op het beoordelen van de beide voorzieningen en toekomstplannen op basis van het aangereikte toetsingskader beeldende kunst. Op basis van die beoordeling kan advies worden uitgebracht over de aanwending van het beschikbare subsidie voor beeldende kunst. Gegeven de constatering dat uitvoering van beide plannen niet mogelijk is binnen het beschikbare budget, betekent dit dat er in financieel opzicht maar twee opties zijn:

- keuze tussen een van de twee plannen;*
- bijstellen ambitieniveau van beide plannen.*

Op voorhand lijkt de tweede optie niet wenselijk.”

De essentie is niet een onafhankelijk objectief oordeel. De essentie is de financiële beperking want die staat al vast. Er zijn twee opties zegt BMC al in juli en bijna drie maanden voor hun conceptadvies in september:

”Op voorhand lijkt de tweede optie niet wenselijk.”

Op voorhand. BMC sorteert al dan niet ingefluisterd door de opdrachtgever al voor. Voor wie niet wenselijk? Voor ons best een optie hoor. En waarom niet wenselijk?

Zoals vaker BMC licht dit niet toe. Denken en aannames. Dit alles op basis van vooringenomen standpunten of voorzien van wenselijke kaders waarbinnen de uitkomst bepaald is. Het BMC-rapport staat vol met aannames, veronderstellingen, toekomstverwachtingen enzovoorts maar niets wordt echt hard gemaakt. Het blijft glazen bol staren waarbij Terra na door BMC en zichzelf te zijn opgetuigd zelfs door BMC de rol als toekomstig Centrum voor Beeldende Kunst wordt toegedicht. Daarover hierna meer.

Terug naar de twee opties. Is onze kwalificatie van de glazen bol van BMC onzin?

”Te verwachten is dat in het geval van de eerste optie, de organisatie wiens toekomstplan niet gehonoreerd wordt, bezwaar zal maken tegen het advies en het daarop gebaseerde besluit. Om deze reden is het van groot belang het advies goed te onderbouwen”.

We lezen het toch echt. Nogal onprofessioneel. Een goed adviesbureau onderbouwt per definitie goed. Tevoren. Niet om bezwaren te voorkomen. Maar BMC versprekt zich weer en wil graag anticiperen en voorsorteren. In juli wisten ze al hoe het conceptrapport zou gaan luiden en wie er bezwaar zou kunnen gaan maken. Het kan niet doorzichtiger. Alles stond al vast en was bekokstoofd met de gemeente en Terra. Het is al minstens vanaf maart HOSANNA voor TERRA. Maar wat betreft de ruis op de Zoetermeerse Bruis speelde op de achtergrond een groot publiek geheim.

Het voorgaande krijgt hierdoor een extra dimensie. En het bevestigt voor Ateliers BaZtille dat alles rond onze plannen een rituele dans was. BMC had het deel van BaZtille weg kunnen laten.

Het publiek geheim

Op 28 oktober 2016 schreef het College/Wethouder Rosier aan de Raad:

"Een betere route, ook voor de lange termijn.

De alternatieve route ontsluit Nutricia aan de kant van de Rokkeveenseweg, achter de oude waterzuivering en de gevangenis langs, via het bedrijventerrein Rokkehage, naar de Bleiswijkseweg (richting Utrecht) en Oostweg (richting Den Haag). Dit is niet zonder meer mogelijk. Het te onderzoeken tracé is nu niet geheel vrij beschikbaar. Op dit moment wordt het één en ander technisch en ruimtelijk uitgewerkt, waarbij enerzijds wordt gekeken naar oplossingen voor knelpunten en anderzijds wordt gekeken naar de verkeersveiligheid. Eén van de knelpunten vormt de Bazille die bij het doorgaan van dit alternatief niet kan worden gehandhaafd. Het uitgangspunt bij het zoeken naar een oplossing is dat het aantal ateliers in Zoetermeer op peil blijft en er dus nieuwe ateliers zullen worden gerealiseerd. De financiële gevolgen daarvan maken deel uit van de verdere uitwerking en worden meegenomen in het uiteindelijke voorstel. Met betrekking tot verkeersveiligheid is het bijvoorbeeld wenselijk dat het fietsverkeer langs de Rokkeveenseweg weinig of geen hinder ondervindt van het vrachtverkeer."

Ware het niet zo triest dan zou men de ironie nog kunnen waarderen van *Een betere route, ook voor de lange termijn*. Die route zou dan niet Nutricia betreffen maar die van het nieuwe beleid op het gebied van de Beeldende Kunst. Het is geen toeval dat ook in dit verband BaZille een knelpunt vormt en moet verdwijnen. Ook al staat er in de brief dat het een uitgangspunt is voor BaZille te zoeken naar een oplossing waarbij het aantal ateliers op peil blijft. Het gaat er ons om dat er van ons vertrouwen in de politiek en ambtenaren weinig over is. Dit kan men ons niet kwalijk nemen, nu gebleken is dat er met Ateliers BaZille op een zeer weinig respectvolle manier is omgaan. Een organisatie die zich op het gebied van de Beeldende Kunst al 15 jaar bewijst en exposities, uitwisselingen, evenementen, ondersteuning voor tal van kunstenaars etc. verzorgd.

Wij zijn om de tuin geleid. Er zijn spelletjes gespeeld achter onze rug om. De idee werd gewekt plannen te mogen indienen die objectief en serieus zouden worden gewogen en beoordeeld. Maar van meet af aan was de route en de uitkomst al bekend. Dit heet onbehoorlijk bestuur en het heeft de relatie met de gemeente wat ons betreft enorm beschadigd en op scherp gezet. Het doet ook pijn wanneer je zo wordt weggezet. Er moet heel wat gebeuren willen de verhoudingen weer goed komen.

Het BMC-rapport en hoe nu verder

Men zal begrijpen dat Ateliers BaZtille op de inhoud van het BMC-rapport niet verder wil ingaan. Wij vinden het voorgestelde beleid hapsnap beleid. Onvoldoende onderbouwd. Opportun en sterk vanuit een boekhoudkundig perspectief geschreven. Het zal niet verbazen dat wij als kunstenaars pleiten voor een precies omgekeerde manier van omgaan met het cultuurbeleid in de stad.

Je begint met een visie op het cultuurbeleid en bij gebrek aan expertise schakel je deskundigen in op dit gebied. Professionals die hun sporen verdiend hebben. BMC verwijst naar Stroom Den Haag. Wat let Zoetermeer eens met die organisatie te praten. Daar is grote ervaring. Uiteraard groeien de bomen niet tot in de hemel en zal aan het eind van gewenst beleid om de visie gestalte te geven in de gemeentekas moeten worden gekeken en keuzes gemaakt moeten worden. De rol van de Raad is hierin eindbepalend. Zo werkt het in een democratie.

Maar ons bezwaar betreft de gang van zaken, het proces. Dat deugt niet en dan is het onmogelijk over de inhoud te praten, gemanipuleerd als deze is.

Het is geen broedernijd maar los van de gang van zaken, het optuigen van een kunstenaarsorganisatie die deel uitmaakt van het kunstveld en vervolgens deze organisatie een rol als die van Stroom Den Haag toedichten, geeft voor ons aan dat BMC niet weet waar ze over praten. Een dergelijke organisatie moet grote professionele expertise hebben, onafhankelijk zijn, met duidelijk omschreven taken en bevoegdheden vanuit de gemeente, ten dienste staan van de culturele ontwikkelingen in de stad, vertrouwen kunnen opbouwen met kunstenaars en burgers, verbindend zijn tussen cultuurorganisaties. Wij zien dat niet verenigd in Terra als Ateliers BaZtille Er is een historie die dit onmogelijk maakt en ook de opstelling van sommige mensen. BMC weet dat maar al te goed, zo blijkt uit hun teksten.

Wij gunnen overigens Terra een toekomst zoals we die ook onszelf gunnen. Een bestaan naast elkaar en mogelijk samenwerking. Waarom zouden mensen die cultuur en kunst een warm hart toedragen elkaar gaan betwisten. Dat kan alleen als het geld en de macht een rol gaan spelen. Dan liggen de posities ineens anders. Wij twijfelen aan de bereidheid van Terra om naast elkaar te bestaan en samen te werken waar dat kan en hebben daar voldoende redenen voor gezien het verleden en de een tweetjes met wethouder en BMC.

Conclusie

De conclusie kan kort zijn. Alles is gezegd. Voordat er over de inhoud van beleid en participatie van betrokkenen gepraat kan worden moet er heel wat gebeuren. Het vertrouwen in de wethouder is nihil bij Ateliers BaZtille. Wij verwijten hem gebrek aan inzicht in de materie van de Beeldende Kunst, hetgeen hij compenseert door te leunen op een organisatie die hem welgevallig is en een bureau inschakelt dat de kooltjes voor hem uit het vuur mag halen door het oplossen van lokale fricties tussen organisaties en ander moeilijke zaken die op zijn pad komen. Daarbij overhandigt hij de bouwtekeningen aan het bureau. Het bureau mag inkleuren. Dan wel hij gaf een vrijbrief aan het bureau maar wel met de beoogde uitkomst als gegeven. Het elimineren van BaZtille en alles onderbrengen bij zijn favoriete vereniging.

Ateliers BaZtille voelt zich geschoffeerd door deze wethouder en wil slechts met een onafhankelijk deskundige gaan bezien of de verhoudingen kunnen worden hersteld.

Wij maken bezwaar tegen het BMC-rapport. Dit moet van tafel.

Wij opereren op een terrein waar het riool een grote rol speelt. Maar het is naast deze metafoor niet de plek waar een vieze lucht van opstijgt.